

Optimální referenční překlady

Věra Kloudová

Seminář ÚFAL 27. 3. 2023 14:00

Osnova

1. Motivace
2. Terminologie
3. Kvalita překladu v translatologii, základní pojmy
4. Tvorba optimálních referenčních překladů (ORT)
5. Analýza standardních profesionálních překladů (SPT) a ORT
6. Hodnocení SPT a ORT
7. Dosavadní výstupy
8. Diskuse

1. Motivace

- kvalita tzv. standardních (profesionálních / agenturních) překladů kolísá (kdo je profesionální překladatel a co je kvalitní překlad?)
 - soutěže MT a porovnávání s umístěním referenčních překladů od lidí (gold standard?) při hodnocení, rozpačité výsledky
 - cíl: spolehlivější vyhodnocování kvality MT
-
- iniciativa Ondřeje Bojara (NEUREM3) a Martina Popela
 - tvorba překladů s Davidem Mračkem z ÚTRL FF UK

2. Terminologie

- *standard professional translation(s)* (SPT), standardní profesionální překlady
a *optimal reference translation(s)* (ORT), optimální referenční překlady
- původně: *superhuman translation(s)*, nadlidské překlady

- termín z MT: [...] *in the last two years, there have been claims of MT systems reaching human parity and even **super-human performance** [...]* (Toral 2020)
- [...] ***Super-human performance is achieved for t if the performance achieved by a computer is significantly better than that of a human.***
(ibid)

2. Terminologie

- charakteristika ORT

1. diverzita na začátku (je k dispozici více překladů od jednotlivých překladatelů, tj. alespoň dva překlady)

2. diskuse zkušených translatologů / lingvistů během hledání nejlepších možných řešení, která spěje ke konsensu

3. editování nově vzniklých řešení, jež dospěje do bodu, kdy žádný z tvůrců překladu nepřijde s lepším řešením

+ dokumentace

+ čas

2. Terminologie

- lidské překlady, pečlivě připravené týmem několika odborníků (translatologů a zároveň překladatelů) ⇔ superhuman translation / nadlidský překlad
- ani týmový, kolektivní, konsenzuální, zlatý referenční překlad

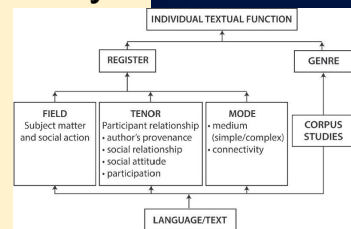
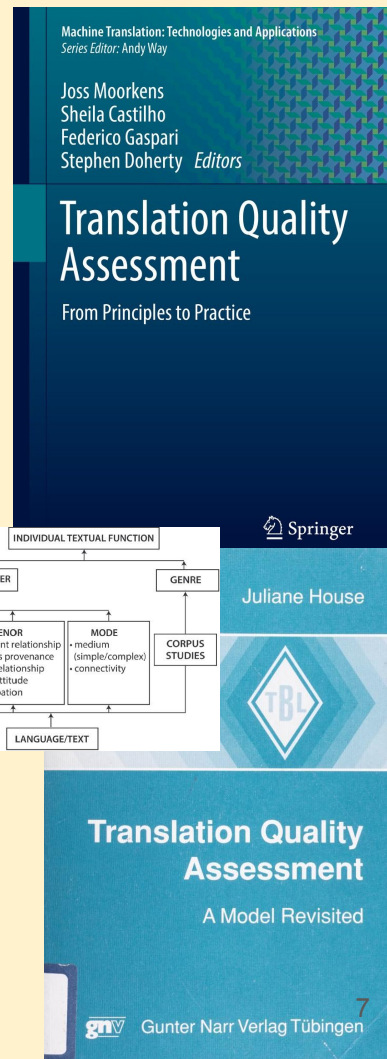
→ ORT, optimální referenční překlady

- problém: optimalita (nikoli ve smyslu času)
- další týmy překladatelů mohou vytvořit jiné, rovněž optimální překlady, stejný tým může připravit více překladů

3. Kvalita překladu v translatologii

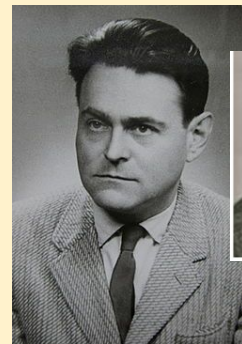
- kvalita překladu, translation quality assessment (TQA)
- modely TQA
- mezikulturní komunikace: také sociologie, pragmatika... nejen lingvistika
- metoda překladu, překladatelské problémy, překladatelské posuny

- **interference**
- ovlivňování cílového jazyka jazykem výchozím
- přenášení prvků výchozího jazyka (zejména na rovině lexikální a syntaktické) do cílového textu (pozitivní, negativní)
- různá chápání odrazu jazyka originálu v jazyce překladu (vždy nežádoucí?)

Translation Quality Assessment
A Model Revisited

3. Kvalita překladu v translatologii

- **překladatelština**
- Levý 1963/1998: překladatelský žargon („dřevěný jazyk“)
- Popovič 1983: neústrojná výstavba jazykové a stylistické roviny překladu v důsledku neadekvátní překladatelské metody (= překladatel mechanicky závislý na jazyce originálu, jehož jazykové a stylistické vlastnosti jen pasivně reprodukuje)
- **„translationese“** v translatologii
 1. nehodnoticí hledisko, popis stop či otisků, jež jazyk originálu zanechává v překladu (Gellerstam 1986)
 2. doslovný překlad, který původní smysl daného úseku buď zcela mění, či jej přinejmenším znejasňuje, anebo bezdůvodně porušuje úzus cílového jazyka (Newmark 1991), podobně Baker 1993

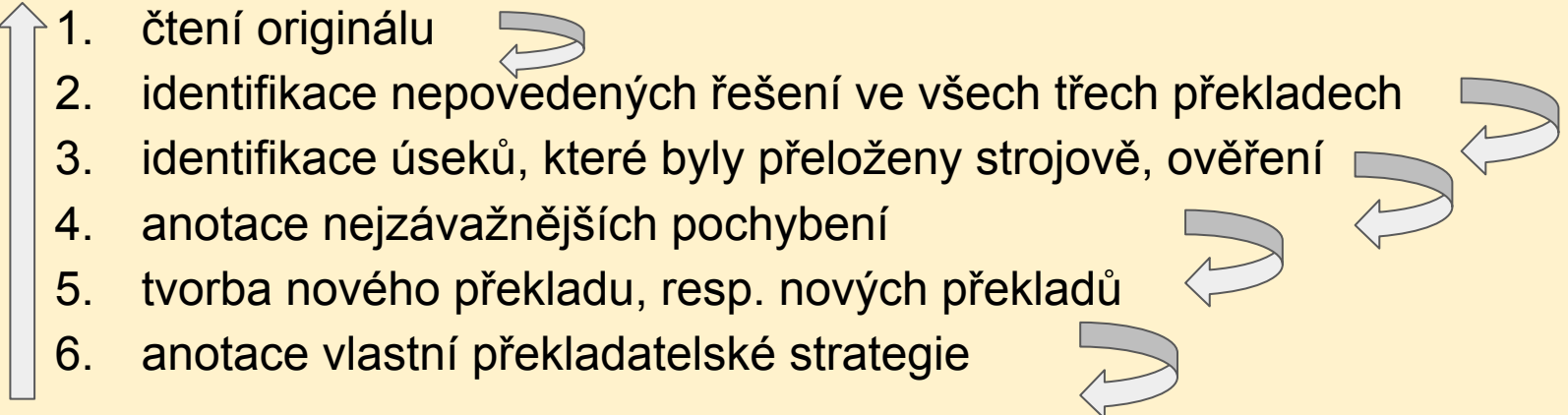
3. Kvalita překladu v translatologii

- „**translationese**“ v MT
 - soubor rysů, jež vymezují překlady jako svébytný textový typ
 - stopy překladatelského procesu samotného (simplifikace, explicitace, normalizace)
 - = tzv. překladové univerzálie v translatologii
-
- jedna z možností, jak zkoumat kvalitu překladu: **typologie interferenčních jevů** jako konkrétních realizací překladatelštiny
 - Emmerová (1991), Kufnerová (2003, 2009) a Knittlová (2010)
 - morfosyntaktická rovina (pasivum, AČV)
 - gramaticko-lexikální rovina (číslo, nadužívání přivlastňovacích zájmen)
 - lexikální rovina (frazémy, falešní přátelé)

4. Tvorba optimálních referenčních překladů (ORT)

- EN → CS
- zpravodajské texty (WMT20)
- 130 dokumentů, *profesionální* překladatelé P1, P2 a P3 (agentura)
- problém P1 (nedovolené užití MT, Google Translate), u všech nedostatečná kvalita
- místo syntézy analýza a jiná metoda tvorby ORT
- původní (ideální a hypotetický) plán: konsensus všech zúčastněných
- nakonec: větší invence, částečně negativní inspirace

4. Tvorba optimálních referenčních překladů (ORT)

-
- The diagram illustrates the ORT process flow. A vertical blue arrow on the left points upwards, indicating the sequence of steps. The steps are numbered 1 through 6. Curved arrows connect the steps: a blue arrow from step 1 to 2, a grey arrow from 2 to 3, a blue arrow from 3 to 4, a grey arrow from 4 to 5, and a blue arrow from 5 to 6. Additionally, there are three curved arrows pointing downwards from steps 2, 3, and 5, representing feedback loops.
1. čtení originálu
 2. identifikace nepovedených řešení ve všech třech překladech
 3. identifikace úseků, které byly přeloženy strojově, ověření
 4. anotace nejzávažnějších pochybení
 5. tvorba nového překladu, resp. nových překladů
 6. anotace vlastní překladatelské strategie

4. Tvorba optimálních referenčních překladů (ORT)

- tvorba překladů ve dvojici: překladatel a pečlivý redaktor, 50 textů
- vytvoření dvou (z více možných) verzí, N1 a N2
- N1: věrnější, bližší originálu (význam i jazyk, zejména syntax), číslice
- N2: volnější, idiomatičtější a plynulejší, pestřejší (úzus českého zpravodajského stylu), explikace, lokalizace, rozepsání čísel slovy

4. Tvorba optimálních referenčních překladů (ORT)

	P1 (ref)	P2	P3	N1	N2	KOMENTÁŘ ÚTRL
Women have been burned, shot, stabbed and strangled for offences such as choosing their own husband or -- in Baloch's case -- bringing "shame" on their family by celebrating their sexuality.	Ženy jsou upalovány, zastřeleny, pobodány nebo uškrnceny kvůli prohřeškům, jako je volba manžela podle vlastního rozhodnutí nebo – v případě Balochové – uvalení „hanby“ na rodinu oslavou vlastní sexuality.	Ženy jsou upáleny, zastřeleny, ubodány nebo uškrnceny pro přečiny, jako to, že si zvolí vlastního manžela nebo – jako v případě Balochové – za "zneuctění" své rodiny oslavou svoji sexuality.	Ženy byly upáleny, zastřeleny, ubodány a uškrnceny pro prohřešky jako je výběr vlastního manžela nebo — v případě Baloch — pro zostuzení rodiny oslavou své sexuality.	Upálení, zastřelení, ubodání nebo uškrncení - takové jsou tresty za prohřešky, kterých se ženy dopouštějí tak, že si např. vybírají manžela podle své vlastní vůle nebo uvalí „hanbu“ na rodinu tím, že oslavují svou sexualitu, jako tomu bylo v případě Balochové .	Upálení, zastřelení, ubodání nebo uškrncení - to jsou tresty za prohřešky, kterých se ženy dopouštějí například tím, že si samy vybírají manžela nebo zostudí rodinu tím, že oslavují svou sexualitu, jako tomu bylo v případě Baloch.	
The killings are usually carried out by a close relative. Under Pakistan's Qisas (blood money) and Diyat (retribution) law, they can then seek forgiveness from a victim's relatives.	Zabití obvykle vykoná blízký příbuzný rodiny. Podle pákistánských zákonů Qisas (krevní peníze) a Diyat (odplata) pak může hledat odpuštění u příbuzných obětí.	Vraždu obvykle spáchá blízký příbuzný. Podle pákistánských zákonů Qisas (krvavé peníze) nebo Diyat (odplata) potom může požadovat odpuštění od příbuzných obětí.	Zabití jsou většinou provedeny blízkými příbuznými. Podle Pákistánského Qisas (krvavé peníze) a Diyat (Odplatních) práv mohou potom žádat odpuštění od příbuzných obětí.	Vrahem je obvykle někdo z blízkých příbuzných. Podle pákistánského zvykového práva kisás (odplata stejným činem) a dija (krvavé peníze) pak může příbuzné oběti žádat o odpuštění.		tradiční česká transkripce kisás a dija, a podle všech možných zdrojů je kisás odplata stejným činem a dija je peněžní náhrada (originál přesně naopak)
Three months after Baloch's murder, parliament passed new legislation mandating life imprisonment for honour killings.	Tři měsíce po vraždě Balochové schválil parlament novou legislativu, která nařizuje trest doživotního vězení při spáchání vraždy ze cti.	Tři měsíce po vraždě Balochové parlamentem prošla nová legislativa prikazující doživotní vězení za vraždu ze cti.	Tři měsíce po vraždě Baloch vláda schválila novou legislativu nařizující doživotní trest za vraždy ze cti.	Tři měsíce po vraždě Balochové schválil parlament novou legislativu, která soudům nařizuje za vraždy ze cti ukládat doživotní tresty.	Tři měsíce po vraždě Qandeel Baloch schválil parlament novou legislativu, která soudům odsuzovat k doživotnímu vězení.	
However, whether a murder is defined as a crime of honour is left to the judge's discretion, meaning that killers can theoretically claim a different motive and still be pardoned.	To, zda je vražda definována jako zločin ze cti, je však ponecháno na uvážení soudce, což znamená, že vrazi mohou mít teoreticky i jiný motiv a přesto dosáhnout omilostnění.	Ovšem to, zda je vražda definována jako zločin ze cti, je ponecháno na uvážení soudce, což znamená, že vrazi mohou teoreticky uvést jiný motiv a být osvobozeni.	Nicméně, zda je vražda definována jako zločin ze cti, je stále na rozhodnutí soudce, to znamená, že vrazi mohou teoreticky tvrdit, že měli jiný motiv, a být tím pádem omilostněni.	Ovšem to, zda je vražda označena jako zločin ze cti, je ponecháno na uvážení soudce, což znamená, že vrazi mohou teoreticky uvést jiný motiv, a tím dosáhnout omilostnění.	To, zda se vražda kvalifikuje jako zločin ze cti, je nicméně ponecháno na uvážení soudce, což znamená, že vrazi mohou teoreticky uvést jiný motiv a dočkat se tak odpuštění.	still zde nemá význam připustkový, ale časový - odkazuje na to, že u jiných motivů zákon zatím umožňuje požádat o odpuštění rodiny, u vraždy ze cti už nově ne

5. Analýza SPT a ORT

- tři překladatelé P1, P2, P3 (tři reference pro WMT 2020, REF1, REF2, REF3)
 - P1 (REF1) z analýzy vyňat (původ v MT)
 - projevy interference zejména na stylizační rovině překladu do češtiny = nejsubjektivnější oblast hodnocení kvality překladu
 - ukázky
-
- ***Serena Williams Fined \$10,000 For Allegedly Damaging Wimbledon Court (SW)***
 - ***Immanuel Christian School: Sixth-grade boys accused of pinning down black girl and cutting off her dreadlocks in Virginia (ICS)***

5. Analýza SPT a ORT (SW1)

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
Serena Williams Fined \$10,000 For Allegedly Damaging Wimbledon Court	Serena Williamsová dostala pokutu 10 000 dolarů za to, že údajně poškodila wimbledonský kurt	Serena Williams dostala pokutu 10,000 dolarů za poškození wimbledonského kurtu	Serena Williamsová dostala pokutu 10 000 dolarů za údajné poškození wimbledonského kurtu	Pokuta 10 000 dolarů pro Serenu Williams: údajně poničila kurt ve Wimbledonu

5. Analýza SPT a ORT (SW2)

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
Serena Williams , tennis legend and seven-time Wimbledon champion , is being fined \$ 10,000 for allegedly damaging the London practice courts with her racquet.	<u>Serena</u> <u>Williamsová</u> , <u>tenisová legenda a</u> <u>sedminásobná</u> <u>wimbledonská</u> <u>vítězka</u> . ^A dostala pokutu 10 000 dolarů za to, že údajně poškodila <u>raketou</u> ^B londýnské tréninkové kurty.	<u>Serena Williams</u> , <u>tenisová legenda a</u> <u>sedminásobná</u> <u>vítězka</u> <u>Wimbledonu</u> . ^A dostala pokutu 10,000 dolarů za to, že <u>svou</u> ^B raketou poničila londýnský tréninkový kurt.	<u>Serena</u> <u>Williamsová</u> , <u>tenisová legenda a</u> <u>sedminásobná</u> <u>šampionka</u> <u>Wimbledonu</u> . ^A dostala pokutu 10 000 dolarů za údajné poničení londýnských tréninkových kurtů <u>raketou</u> ^B .	<u>Tenisová legenda a</u> <u>sedminásobná</u> <u>vítězka</u> Wimbledonu Serena <u>Williams</u> ^A dostala pokutu ve výši 10 tisíc dolarů za to, že <u>raketou</u> ^B poškodila jeden z londýnských tréninkových kurtů.

5. Analýza SPT a ORT (ICS1)

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
<i>Immanuel Christian School:</i> <i>Sixth-grade boys accused of pinning down black girl and cutting off her dreadlocks in Virginia</i>	<u>Křesťanská škola Immanuel</u> Ⓐ ve Virginii: Chlapci ze šestého ročníku byli obviněni, že přimáčkli Ⓑ černošskou dívku a ostříhali jí dredy	<u>Škola Immanuela Christiana</u> Ⓐ ve Virginii: chlapci z šesté třídy obžalovaní z přidržení a ustríhnutí dreadů Ⓓ černošské dívky Ⓒ	<u>Immanuel Christian School</u> Ⓐ ve Virginii: Chlapci ze šestého ročníku byli obviněni, že napadli Ⓑ černošskou dívku a ostříhali jí dredy	<u>Immanuel Christian School</u> Ⓐ ve Virginii: Chlapci ze šestého ročníku čelí obvinění z napadení Ⓒ černošské dívky, které ostříhali dredy

5. Analýza SPT a ORT (ICS3)

ORIG	REF2	REF3	N1	N2
Amari Allen, a 12-year-old student at the private K-12 Christian school, said the boys called her dreadlocks "ugly" and "nappy" before cutting them off on the playground during recess.	Amari <u>Allen</u> ^(A), <u>dvanáctiletá</u> ^(B) <u>studentka</u> ^(C) soukromé křesťanské školy <u>K-12</u> ^(D) uvedla, že chlapci říkali o jejích dredech, že jsou "hnusné" a "<u>šťrapaté</u>" ^(E), <u>než</u> ^(G) <u>jí je ostříhali</u> ^(F) <u>na hřišti během přestávky</u> ^(H).	Podle Amari <u>Allen</u> ^(A), <u>12-tileté</u> ^(B) <u>studentky</u> ^(C) soukromé křesťanské školy ^(D), označili kluci její dready za "ošklivé" a "<u>plenkové</u>" ^(E) <u>poté jí je na hřišti během přestávky uřízli</u> ^(F, G, H).	Amari <u>Allenová</u> ^(A), <u>dvanáctiletá</u> ^(B) <u>žákyně</u> ^(C) soukromé křesťanské školy křesťanské školy <u>pokrývající vzdělání dětí od mateřské školy po 12. ročník</u> ^(D), uvedla, že chlapci její dredy nazvali „hnusnými“ a „rozježenými“ ^(E) a <u>poté</u> ^(G) <u>jí je během přestávky na hřišti ostříhali</u> ^(F, H).	<u>Dvanáctiletá</u> ^(B) <u>žákyně</u> ^(C) soukromé křesťanské školy <u>nabízející vzdělání dětem v celkem 12 ročnících</u> ^(D) Amari <u>Allen</u> ^(A) uvedla, že chlapci o jejích dredech říkali, že jsou „hnusné“ a <u>vypadají jako „vrabčí hnízdo“</u> ^(E). <u>Poté</u> ^(G) <u>jí je na hřišti o přestávce ostříhali</u> ^(F, H).

6. Hodnocení SPT a ORT

- jaro a léto 2022
- N1 a REF1 (P1), REF2 (P2), REF3 (P3)
- 20 dokumentů

+ Vilém Zouhar

- anotátoři: 4 překladatelé, 3 studenti překladatelství, 4 laici
- sdílené tabulky Google

6. Hodnocení SPT a ORT

- rovina segmentů i dokumentů
- škála od 0 (nejhorší) do 6 (nejlepší), celkem 7 kategorií
- **spelling, punctuation, typography, typos,**
- **terminology** (correctness, consistency, normativity),
- **grammar:** morphology (word forms) and syntax (sentence structure, functional sentence perspective),
- **meaning accuracy** (mistranslation, addition, omission, untranslated text segment etc.),
- **style** (appropriateness, consistency, idiomaticity, cross-sentence coherence and cohesion),
- **pragmatics** (culture-specific reference, locale conventions, appropriateness for the Czech reader),
- **overall quality** (evaluation of the translation in all the above-mentioned categories).

6. Hodnocení SPT a ORT

- vedle hodnocení i editace stávajících překladů
- = vždy, když daný segment nedosáhl hodnocení 6 v kategorii *overall quality*

Translation 2	T1 Spelling	T1 Terminology	T1 Grammar	T1 Meaning	T1 Style	T1 Pragmatics	T1 Overall
USA posílají do Saúdské Arábie vojenské jednotky a systémy protivzdušné obrany, aby odradily Írán od útoků	6	6	6	6	6	6	6
Spojené státy vysílají do Saúdské Arábie raketovou baterii Patriot, čtyři pozemní radarové systémy a vojenskou jednotku o počtu 200 vojáků, aby zabránily stále agresivnějšímu chování Íránu, oznámily ve čtvrtek úřady.	6	6	6	6	6	6	6
Pentagon uvedl, že v případě potřeby je připraven k nasazení rovněž raketový obranný systém THAAD i další dvě raketové baterie Patriot	6	6	6	6	6	6	6

1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Hodnocení SPT a ORT

- zapisování časové investice

8	Iran blamed Yemen rebels for the Sept. 14 attack on the world's largest oil processing plant and a major oil field, but the U.S. and Saudi Arabia blamed Iran directly. Iran has denied involvement in the attack.	Írán obvinil na největší rafinerii na zpracování ropy na světě a na velké ropné naleziště ze 14. září se hlásí Íránem podporovaní hnutí rebelové v Jemenu, ale Spojené státy a Saúdská Arábie obviňují přímo Írán. Írán však jakoukoli účast na útoku odmítá.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000
9	"It is clear [...] that the weapons used were Iranian-produced and were not launched from Yemen," Esper said Friday, noting that all signs indicate "Iran was responsible for the attack."	"Je jasné [...], že zbraně, které byly použity při útoku, byly vyrobeny v Íránu a nebyly odpáleny z Jemenu," řekl Esper v pátek. Dodal, že všechno nasvědčuje tomu, že „za útok byl zodpovědný Írán“.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												

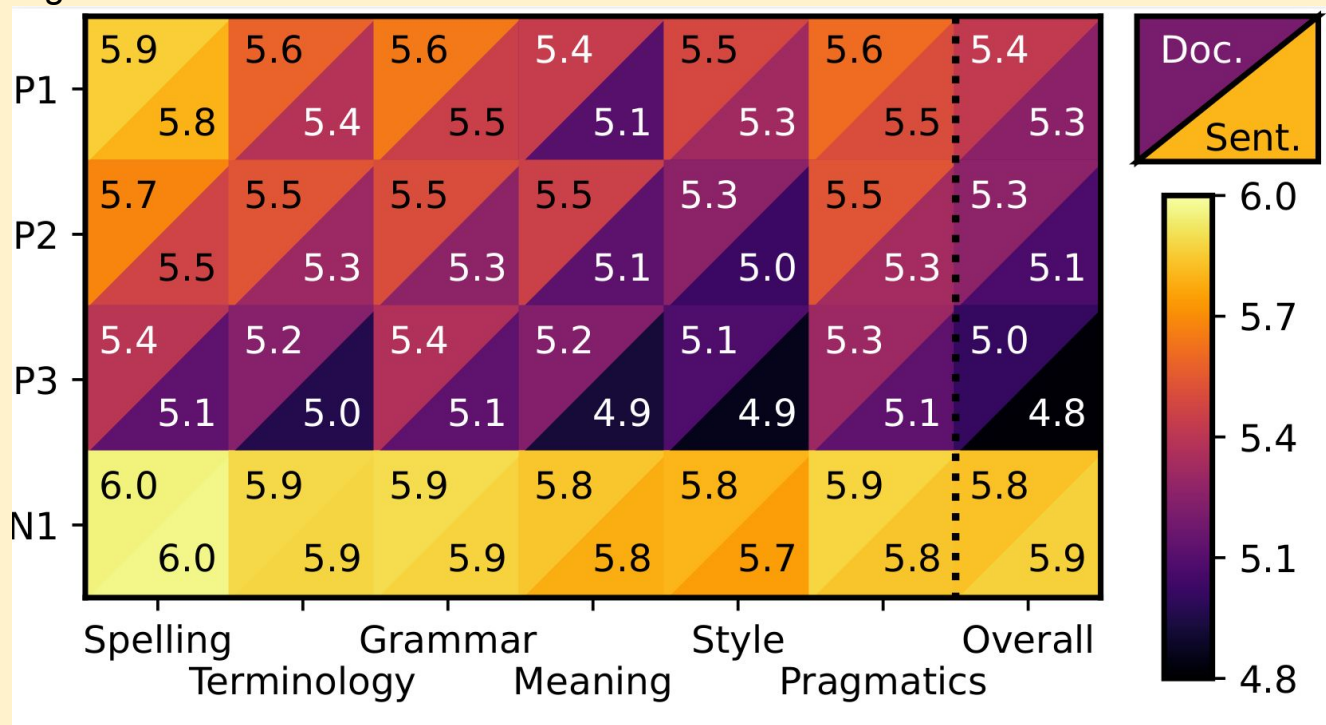
6. Hodnocení SPT a ORT

- původní překlady k dispozici na vedlejším listu

	A	B	C	D	E
1	Source	Translation 1	Translation 2	Translation 3	Translation 4
2	US sends troops, air defense systems to Saudi Arabia to deter Iran attacks	Spojené státy posílají vojenské jednotky a letecké obranné systémy do Saudské Arábie, aby tak odradily Írán od útoků	USA posílají do Saudské Arábie vojenské jednotky a systémy protivzdušné obrany, aby odradily Írán od útoků	USA posílají do Saudské Arábie vojenské jednotky, systémy protivzdušné obrany, aby odrazily útoky Íránu	USA poslaly ozbrojené síly, systémy vzdušné obrany do Saudské Arábie, aby odradily Írán od útoků
3	The U.S. is sending a Patriot missile battery, four ground-based radar systems, and 200 support troops to Saudi Arabia to deter Iran's increasingly aggressive behavior, officials announced Thursday.	Spojené státy posílají baterii Patriotů, čtyři pozemní radary, a 200 podpůrných vojenských jednotek do Saudské Arábie, aby odradili Írán od jeho zvyšující se agrese, uvedli úřady ve čtvrtek.	Spojené státy vysílají do Saudské Arábie raketovou baterii Patriot, čtyři pozemní radarové systémy a vojenskou jednotku o počtu 200 vojáků, aby zabránily stále agresivnějšímu chování Íránu, oznámily ve čtvrtek úřady.	USA posílají do Saudské Arábie raketovou baterii Patriot, čtyři pozemní radarové systémy a 200 podpůrných vojenských jednotek, aby se bránily proti stále agresivnějšímu chování Íránu, oznámily ve čtvrtek úřady.	USA posílá baterii raket Patriot, čtyři pozemní radarové systémy a 200 členů podpůrných jednotek do Saudské Arábie, aby odradila Írán od čím dál tím agresivnějšího chování, oznámili činitelé ve čtvrtek.
4	A THAAD missile defense system and two additional Patriot missile batteries are prepared to go if needed, the Pentagon said.	Raketový obranný systém THAAD a další baterie Patriotů jsou připraveny, pokud bude třeba, řekl Pentagon.	Pentagon uvedl, že v případě potřeby je připraven k nasazení rovněž raketový obranný systém THAAD i další dvě raketové baterie Patriot.	Raketový obranný systém THAAD a další dvě raketové baterie Patriot jsou v případě potřeby připraveny, řekl Pentagon.	Obranný raketový systém THAAD a dvě další raketové baterie Patriot jsou připraveny k použití, pokud bude potřeba, uvedl Pentagon.
5	"Other countries have called out Iranian misadventures in the region, and we look for them to contribute assets in an international effort to reinforce Saudi Arabia's defense," Pentagon spokesman Jonathan Hoffman said.	"Ostatní země chování Íránu v oblasti odsuzují a my se na ně obracíme, aby přispěli svými zdroji k mezinárodnímu úsilí posílit obranu Saudské Arábie," řekl mluvčí Pentagonu Jonathan Hoffman.	"I další země upozornily na násilné chování Íránu v tomto regionu a my se snažíme, aby se aktivně zapojily do mezinárodní snahy o posílení obrany Saudské Arábie," řekl mluvčí Pentagonu Jonathan Hoffman.	"Další země vyzvaly Írán, aby upustil od násilného chování v tomto regionu, a my se snažíme, aby se aktivně zapojily do mezinárodní snahy o posílení obrany Saudské Arábie," řekl mluvčí Pentagonu Jonathan Hoffman.	"Další země ohlásily iránské incidenty v regionu, a my se jim snažíme přispět aktivy v mezinárodním úsilí o posílení saúdskoarabské obrany," řekl mluvčí Pentagonu Jonathan Hoffman.

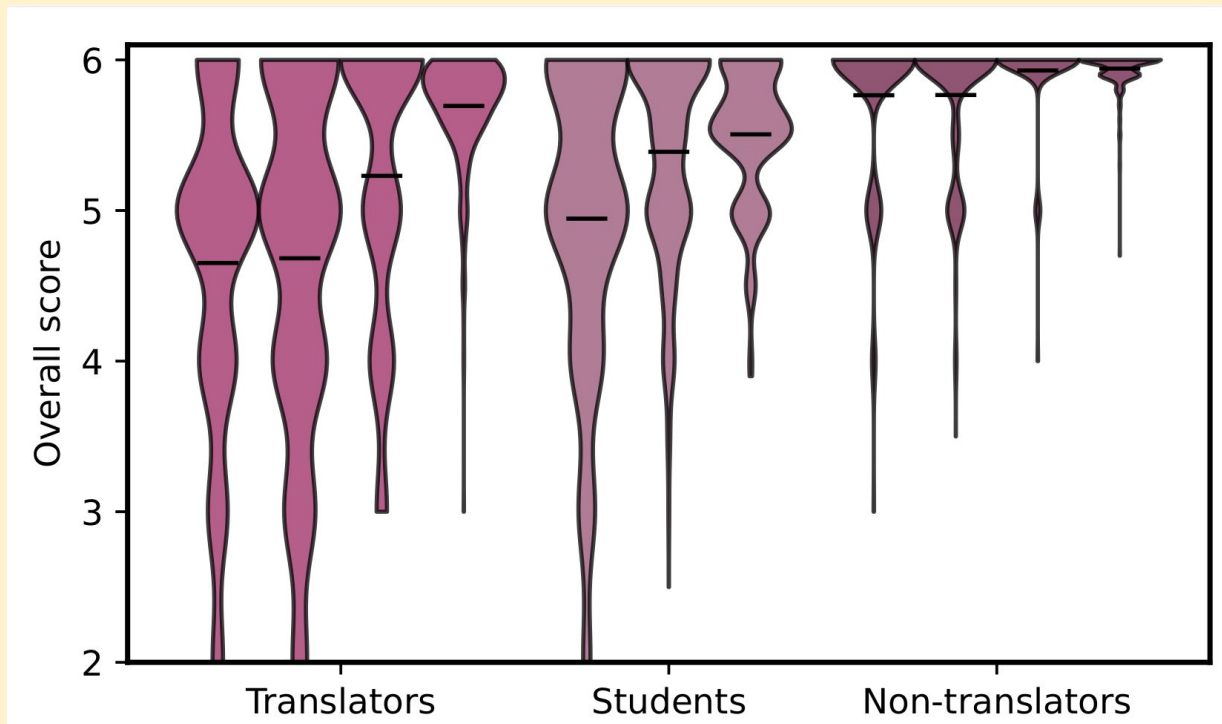
6. Hodnocení SPT a ORT

- výsledky: průměrná hodnocení pro všechny čtyři překlady (N1, P1, P2, P3) a všechny kategorie na úrovni segmentů a dokumentů

6. Hodnocení SPT a ORT

výsledky: skupiny anotátorů a jejich individuální hodnocení (overall quality)

6. Hodnocení SPT a ORT

- výsledky, analýza:
- 1. segmenty hodnocené pro N1 hůř než P1, P2, P3 (kategorie spelling 1 %, terminology 1,8 %, grammar 2 %, meaning 1,7 %, style 2,8 %, pragmatics 1,5 %, overall 0,5 % případů)

Proč někteří anotátoři hodnotili N1 hůř než ostatní překlady?

→ nepochopení, nekonzistence (snížené hodnocení, ale žádné změny v překladu, také změny správného na nesprávné apod.), nepřekladatelé!

Example: 2

SOURCE: *Sources said the action was in line with Prime Minister Narendra Modi's address to the nation [...] when he had said some black sheep in the tax administration may have misused their powers and harassed taxpayers [...]*

N1 ORIG (rating: 4.0): *Podle zdrojů akce souvisí s projevem premiéra Naréndry Módího k národu [...] v němž prohlásil, že jisté černé ovce v systému daňové správy podle všeho zneužívaly své pravomoci a perzekvovaly daňové poplatníky [...]*

N1 EDIT: *Podle zdrojů akce souvisí s projevem premiéra Nara[!]ndra Modi k národu [...] v němž prohlásil, že jisté černé ovce v systému daňové správy podle všeho zneužívaly své pravomoci a perzekuovaly daňové poplatníky [...]*

6. Hodnocení SPT a ORT

- výsledky, analýza:
- 2. největší rozdíly v hodnocení (rozdíly až 6 na škále od 0 do 6)

Proč došlo k rozdílům v hodnocení?

→ opět nepochopení, nekonzistence: nepřekladatelé, hlavně nerozpoznání i závažných chyb

Category	A1	A2	A3	A4
Spelling	0	6	6	6
Terminology	2	6	6	4
Meaning	3	5	6	6
Pragmatics	3	6	6	5
Overall	2	6	6	5

Table 2. Individual differences in a subset of the rating categories for a selected segment from the translation P3 by annotator A1 (translator) and annotators A{2,3,4} (non-translators).

6. Hodnocení SPT a ORT

- kontext, rovina dokumentu: zohledněna v hodnocení a opravách?
- nepřekladatelé!

Example: 11

(individual evaluation segments are separated with |||)

SOURCE: *Three University of Dundee students have been named regional winners as top graduates in Europe.*

||| *The University of Dundee students were named as top graduates in their respective fields in Europe in the 2019 Global Undergraduate Awards, whilst five other students from the same university were praised by the judges.*

||| *Professor Blair Grubb, Vice-Principal (Education) at the University, said: “To get to this stage, our students and graduates faced competition from peers attending some of the world’s top universities.” ||| “I would like to offer my warmest congratulations to Scott, Chester and Lola on this fantastic achievement, alongside the other Dundee representatives who were highly commended.”*

P3 ORIG: *Tři studenti Univerzity v Dundee_{1,2} byli jmenováni regionálními vítězi jakožto jedni z nejlepších absolventů v Evropě. ||| Studenti Dundeeské Univerzity₂ byly jmenovány v soutěži Globální vysokoškolské ceny 2019 jakožto jedni z nejlepších absolventů ve svých příslušných oborech, zatímco porotci ocenili dalších pět studentů ze stejné university₂. ||| Profesor a zástupce ředitele pro vzdělávání₁ Blair Brubb university uvedl: „Aby se naši studenti a absolventi dostali do této fáze, museli čelit vrstevníkům z několika nejlepších universit₂ světa.“ ||| „Chtěl bych srdečně poblahopřát Scottovi, Chesterovi A Lole za jejich fantastické úspěchy a zároveň velmi pochválit i ostatní reprezentanty Dundee₁.“*

P3 EDIT (non-translator): ... ||| ... ||| *Profesor a zástupce ředitele pro vzdělávání₁ Blair Brubb Ø uvedl: „Aby se naši studenti a absolventi dostali do této fáze, museli čelit vrstevníkům z několika nejlepších universit₂ světa.“*
||| ...

7. Dosavadní výstupy

- *Možnosti a meze tvorby tzv. optimálních referenčních překladů: po stopách překladatelštiny v „profesionálních“ překladech zpravodajských textů* (Possibilities and limitations of optimal reference translations: exploring translationese in “professional” translations of newspaper articles) (Slovo a slovesnost, přijato do tisku, vyjde v č. 2/2023)
- *Evaluating Optimal Reference Translations* (Natural Language Engineering, v recenzním řízení)

8. Diskuse

- nutný pečlivý výběr překladatelů pro účely vzniku *optimálních* překladů
- diferencovanější vymezení samotného pojmu *profesionální překlad*, *profesionální překladatel*
- pečlivé zvážení toho, kdo má být hodnotitelem překladu (expert?) = má smysl chtít hodnocení překladů od laiků? ne!
- kdo je expert? praxe nestačí, potřeba načerpat *kvalitu* studiem
- a zároveň: pro koho je překlad určen? pokud ne pro experty, tak radši nebudeme utrácet (nebo se namáhat)? ale co edukace veřejnosti? (obecnější otázka)
- které automatické metriky jsou schopny změřit kvalitu tak dobrých překladů?

Bibliografie

- Baker, M. (1993): Corpus linguistics and translation studies: Implications and applications. In: M. Baker – G. Francis – E. Tognini-Bonelli (eds.), *Text and technology: In honour of John Sinclair*. Amsterdam: John Benjamins, s. 233–250.
- Barrault, L. et al. (2020): Findings of the 2020 conference on machine translation (WMT20). In: *Proceedings of the Fifth Conference on MT* [online]. Association for Computational Linguistics, s. 1–55.
- Béchara, H. – Orăsan, C. – Parra Escartín, C. – Zampieri, M. – Lowe, W. (2021): The Role of Machine Translation Quality Estimation in the Post-Editing Workflow. *Informatics 2021*, 8, 61. Dostupné online na adrese: <<https://www.mdpi.com/2227-9709/8/3/61>>.
- Emmerová, J. (1991): Odras jazyka originálu v jazyce překladu. In: M. Hrdlička – R. Redek (eds.), *Hovory o překladu a tlumočení*. Praha: Interlingua Servis, s. 79–87.
- Gellerstam, M. (1986): Translationese in Swedish Novels Translated from English. In: L. Wollin – H. Lindquist (eds.), *Translation Studies in Scandinavia*. Lund: CWK Gleerup, s. 88–95.
- Chlumská, L. (2017): *Překladová čeština a její charakteristiky*. Praha: NLN.
- Karakanta, A. (2019): We've told you before: (Re-)discovering Translationese in Machine Translation Research. *Machine Translation @ FBK*. Dostupné online na adrese: <<https://medium.com/machine-translation-fbk/weve-told-you-before-re-discovering-translationese-in-machine-translation-research-6159ed45c085>>.
- Kloudová, V. – Bojar, O. – Popel, M. (2021): Detecting Post-edited References and Their Effect on Human Evaluation. In: A. Belz – S. Agarwal – Y. Graham – E. Reiter – A. Shimorina (eds.), *Proceedings of the Workshop on Human Evaluation of NLP Systems (HumEval)*. New York: Association for Computational Linguistics, s. 114–119. Dostupné online na adrese: <<https://humeval.github.io/papers/2021.humeval-1.13.pdf>>.

Bibliografie

- Knittlová, D. a kol. (2010): *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Kufnerová, Z. a kol. (2003): *Překládání a čeština*. Jinočany: H&H.
- Kufnerová, Z. (2009): *Čtení o překládání*. Praha: H&H.
- Levý, J. (1963/1998): *Umění překladu*. Praha: Ivo Železný.
- Newmark, P. (1991): *About translation*. Philadelphia: Multilingual Matters.
- Popovič, A. (1983): *Originál – preklad. Interpretačná terminológia*. Bratislava: Tatran.
- Post, M. (2018): A call for clarity in reporting BLEU scores. In: *Proceedings of the Third Conference on Machine Translation: Research Papers*. Belgium, Brussels: Association for Computational Linguistics, s. 186–191.
- Straková, J. – Straka, M. – Hajič, J. – Popel, M. (2019): Hluboké učení v automatické analýze českého textu. *Slovo a slovesnost*, 80, č. 4, s. 306–327.
- Toury, G. (1995): *Descriptive translation studies and beyond*. Amsterdam: John Benjamins.
- Zehnalová, J. a kol. (2015): *Kvalita a hodnocení překladu. Modely a aplikace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Toral, A. (2020): Reassessing Claims of Human Parity and Super-Human Performance in Machine Translation at WMT 2019. In Proceedings of the 22nd Annual Conference of the European Association for Machine Translation, pages 185–194, Lisboa, Portugal. European Association for Machine Translation.

Zdroje doprovodných obrázků

- <https://www.nordictrans.com/blog/how-long-does-it-take-for-a-translation-agency-to-translate-a-document/>
- <https://www.inter-contact.de/en/team>
- <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-91241-7>

Všechny elektronické zdroje byly konzultovány ke dni 24. 3. 2023.